

KÖZMÜVELŐDÉSI, TÁRSADALMI, GÁZDÁSZATI, IPARI, KERESKEDELMI ÉS NEVELÉSÜGYI HETILAP; EGYSZERSMIND BARSMEGYE ÉS A MEGYEI TANFELÜGYELŐSÉG HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELEN:

hetenként egyszer, vasárnap.

Egyes számok 20 krajozárjával kaphatók könyvtárkezelésekben.

A kéziratok a szerkesztőséghez, pénzek s reklamáziók a kiadóhivatalhoz utasítandók.

Kéziratok vissza nem adatnak.

Előfizetési feltételek.

Vidéken és Léván házhoz küldve:

Egy évre 5 frt kr.
Hat hónapra 2 frt 50 kr.

Előfizetési pénzek postautalványval is küldhetőek.

Hirdetések.

Hivatalos hirdetések díja a bélyeg-illetékkel együtt: 1—100 szög 1 frt 30 kr, a 100-on fölül minden szó 1 kr-ával számítatik. E hirdetések után járó díj előlegesen küldendő be.

Magán hirdetések: négy hasábos petit sor egyszeri közlésért 7 kr, kétszeriért 6 kr, többszöriért 5 kr. — Bélyegdíj minden egyes beiktatásért 30 kr.

A nyilttérben: minden három hasábos garmond sor díja 20 kr.

Fogyasztási-adók.

A fogyasztási adók, melyeknek rendszere az ötvenes években hozatott be hazánkba az abszolút hatalom által, nemcsak föntartattak az alkotmányos törvényhozás beálltával, hanem szaporítottak is — és pedig jóformán minden évteltével.

S ha ezen rendszerben azon alapelvek tekintjük, melyszerint az adóterhet azok viselik, kiknek legtöbb élvezet jut osztályrészü: be kell mindenkinek ismerni, hogy a megadóztatás ezen módja a legigazságosabb és sokszor leghelyesebb is, mert az egyenes és erőszakos zaklatást nem involválja annyira magában, mint a direkt adók rendszere.

És, ha hozzájárul ehhez az is, hogy a fogyasztás megadóztatása a nemzetgazdászati viszonyok tekintetbe-vételével — nem ezek hanyatlásának, hanem előmozdításának elvére van fektetve: bizony, ismétljük, ez a leghelyesebb adóztatási rendszer.

Megvannak-e nálunk ezen kellékek fogyasztási adórendszerünkben? Határozott igennel, — ha az eredményeket tekintjük — alig lehetne felelni, habár nem tagadhatni, hogy itt is az alapelv ugyanaz volt, ami más országokban, mert hiszen azok példája után importáltatott hozzánk ezen rendszer, mely azonban mégis eltérő eredményeket létesített.

Közlekedési, forgalmi viszonyaink egészen mások és gyöngébbek lévén, mint azon országok, melyek után indultunk: természetessé vált, hogy míg ezen adórendszer ott a nemzetgazdászati emelte, nálunk deprimálta; míg ott egészséges forgalmat, szolid üzletet honosított meg, — nálunk az üzérkedést, szédelgést alapította meg.

Alapjában tehát a legjobb s legigazságosabb adórendszer így eszközül használtatik föl s tényezőül szolgál nálunk: nemzetgazdászati megrontására, forgalmunk s kereskedelmünk megbénítására és a fizetők vérig való zaklatására.

Mindez nem az adórendszernek róható föl, hanem leginkább az ezen rendszerbe befurakodott s a visszaélésekre tágas tért s alkalmat szolgáltatató bérletrendszernek kell tulajdonnunk a bajt.

Ez növeli, táplálja s állandósítja az üzérkedést, a szédelgést s létrehozza a polgárok és a közönség zaklatását.

Minden év végével, amikor a fogyasztási adók, nevezetesen a hus- és borfogyasztás bérletbe való kiadása hirdettetik, az üzérkedők raja vonul a pénzügyi igazgatóságok helyszínére, s foly a vásár a községek rovására és megrontására, amely ellen hasztalan s meddő munka a méltányosságot alapul elfogadni, késő minden közbevetés, mert, hiszen szabad verseny lévén, mindenki szabadon licitálhat, csak a községek, testületek nem; mert ezeknek utasításaik képviselő-testületektől függvén, mire ezek az új és szükséges utasítást megadhatnák, a magán-üzérkedők által szépen kijátszatnak s a fogyasztási adó-bérlet szerződését zsebrerakják.

Igaz, az így kiárverelt bor-hus-fogyasztási adó valamivel tén többet hoz az államnak, mint a község által megajánlott bérleti összeg; de, ha az ezután járó következményeket szemügyre vesszük s bíráljuk: bizony nem lehet oka az államnak örvendeni az elért eredmény fölött, mert a községek s illetve az adófizetők adóképessége

évről-évre fogy a bérletet bíró üzér zaklatása és sáfarkodása folytán, s így amit nyer a révén, elveszti kétszeresen a vámon.

A bérleti rendszer tehát, — mint amely az államnak nem hozza meg azon állandó s biztos jövedelmet, melynek alapján annak jövő emelkedését méltán lehet várni, s mely a községek, az adófizetőket képességükben mindinkább hátra tolja, — csak az üzérkedésnek válik hasznára, ez pedig, mint az állam megrontásának kriteriuma: eltörlendő, s helyette, mint a kereseti adóknál s bizottságilag megalapítandó adóknál: a bizottságilag megalapítandó adó kivétel léptetendő életbe; és mindez a községek által hajtassék és szolgáltatassék be az állami pénztárakba.

Útóhangok a nyitrai gyüléshez.*

Uszunk a kor áramlatával. Minden időszak fölvet egy-egy magasabb eszmét, melynek zászlója köré csoportosulni s azt egy bizonyos, vagy bizonytalan időig szolgálni megszoktuk.

Ilyen eszme mostanában a tótajku fölvidékre irányított magyarosítás, mely a nemzetiségi kérdések hullámaiból került a magyar közvélemény asztalára s most ott gurul jobbra-balra — mint egy újkori „Columbus tejása“, melynek természetes talpraállítására eddig több oldalról tétettek kísérletek.

Legújabbán a kísérletezést átvette a társadalom: alakítván a Fölvidéki magyar közművelődési egyesületet, mely hazafias lelkesedés, fény és pompa között, végleg és ünnepélyesen megalakultnak mondotta ki magát Nyitra városában, mint az egyesület hivatalos székhelyén.

Valóban ünnep volt november 19- és 20-ika, melyen Nyitra város lobogó-diszben fogadta nagyszámú és díszes vendégeit, kik a szélrózsza minden irányából érkeztek a Fölvidéki magyar közművelődési egylet alakuló közülésére.

Hazafias tanácskozás — hazafias ügyben: lélek-emelően szép és magasztos dolog. Hazafias érzelmek vittek engem is az ülés termébe, hol a magyarság még a messze távolból is sietett találkozót adni egymásnak és testet teremteni a fölvetett nagy eszmének. Örült a lelkem ily tömeges együttlétén a magyarságnak, melyhez — ily szép számú megjelenésben — sohasem volt még szerencsége Nyitra falainak; örült a lelkem a tanácskozás folyamat előzől hazafias lelkesedésen, mely a városban még soha nem hangzott föl ily mérvben, mióta e hazát magáénaq vallja a magyar.

Nem volnék hát hazafi, ha e nagy momentum regisztrálás mellett elhallgatnám azon hazafias meggyőződésemet, mit a magyarosításra vonatkozólag szívemben hordok, s mit ez ülés bennem még erősebbé növelt. Igen, elmondom, ez kötelességen.

Az ülés előtt, 19-én, d. u. 5 órakor előértekezlet tartatott a másnap megnyitandó fő-ülés napirendjének megállapítása fölött. Az ülésen számosan jelentek meg a fölvidéki megyékből. Volt lelkes hazafissággal tartott szónoklat elég, sőt több, mint remélni lehetett. Ha az egylet kifüzt munkássági terén a cselekvés lelkesültsége és kitartása csak 1/10 résznyire is fog arányban állani a gyűlésen elhangzott nagy szavak lelkességével; ugy a magyarságra a fölvidéken nemsokára dicső napok derűje vár.

De itt meg nem állhatom, hogy kifejezést ne adjak azon aggodalmamnak, melyet a megalakult egylet által ezélvavett magyarosítás leendő kiviteléből, illetve — annak (lehet, hogy csak szeréntem) ezélvavestett módozataiból merítek, s mely aggodalmamat esetelni s azt nyíltan kimondani, hazafias kötelességemnek tartom, mert őszinte lélekkel és senkimásénál nem kevesebb jóakarattal óhajtom, hogy a magyarosítás ügye mielőbb diadalra jusson. És diadalra is jut, ha nem a kormány, nem a kényszerítő törvényes parancs: de a társadalmi testvériség ölelő karja nyul be a kérdésnek egészen a szíve gyökeréig.

Én tisztelen a szóban forgó egylet nemes törekvését, de tartok a kedvezőtlen eredménytől; mert nem röstellem

*) Múlt számunkból térszólke miatt kimaradt e cikk,adjuk azt jelenleg, s ajánljuk a benne kifejtett nézetet t. olvasóink s különösen vezértérfaink beható figyelmébe. — Szerk.

igazán bevallani, hogy mi magyarok nagybarátjai vagyunk a külsőségeknek, szeretünk nagyobbab mondani, mint amekkorát tenni bírunk. Így e gyűlésben is csak ismétlődését láttam a hangzatos gyűléseknek; már pedig a nagyhangu gyűlések után rendszerent egy költséges bankett következik, hol a szónoklatok s dikeziók által kifárasztott kedély már befejezettnek véli a cselekvést, annak kezdetén; s ami ezután következik, az már hagyományosan csak reminiszenciák áll, mit utózára is a feledés vesz uralmába.

Mert hiszen szép és dicső dolog az a hazafisság, illő is, hogy annak ünnepet teremtsünk, de csakis a cselekvés végén és nem a kezdetén. Mert csak a jól végzett hazafias cselekedet eredménye fölött lehet valódi ünnepet s akként ülni, hogy az ünnep fényében a hon dicsősége újabb sugarakkal gyarapodjék; míg ellenben az alig megkezdett s még bizonytalan eredményű munka kezdeténél ugy veszi ki magát a mi hagyományos fényvel s zajjal tartott gyűlésezésünk, mintha önmagunkat dicsőiténk, holott a dicsőség csak a hazát s nem minket — egyeseket — illet. A dicsőségből nekünk csak egy sugár: az öntudat jut jutalmul, ez is csak a diadal után és soha annak előtte!

Ugyan ki az, aki a magyarosítás sikeres befejezése után nem nagyobb örömmel ünnepe, mint most, hol még a kezdetnek alig második lépését tettük meg? . . .

A fölvi. magyar közm. egyesület hazaflás törekvését nem vonom kétségbe, de a kivétel lehetőségében Tamás vagyok, a kiválasztott eszközöket pedig határozottan tévesztetteknek tartom. Óhajtom azt en is szívből, amit az egyesület a magyarosítás eszméjében szintén óhaj, de örömmel nem tud csatlakozni azon örömhöz, melyben az egyesület már előre ringatja magát a még bizonytalan, mert messze levő siker fölött.

Polyglott viszonyainkban minden hazafias kebel örömmel üdvözölhet oly törekvéseket, hogy a magyarság hegemoniája hazánkban biztosittassék minden tekintetben s így nyelvileg is, de vajjon a fölvidéken, hol 1.598.437 lelek nem beszéli a magyar nyelvet, mi-féle eszközök azok, amelyek a magyarosítás kimondott ezélvjét keresztül vinni képesek — mégpedig ugy, hogy a sikert már „a priori ünnepegni lehessen? . . .

Ily nagy célra a tagok jelenlegi s jövőbeni szép száma mellett első sorban is egykönnyen kinevettem apadó, tehát bővebb anyagi segélyforras kivántatik, mint ama 1017 frt, mi eddig az egylet pénztárába befolyt, vagy ami még befolyandó lesz.

Mindez csak elenyésző csekélyesség a nagy és nemes cél kihivőségének akadályával szemben. Sőt még az esetben is, ha az egylet úgy tagokban, mint pénzben magas számot fog kimutathatni, még akkor is kérdések kérdése marad: vajjon a megmagyarosításra kiválasztott terület idegen-ajku lakossága el fogja-e fogadni a részére azért nyújtott segélyt, hogy magyarul tanuljon? . . . Nem állhat-e elő a nemzetiségi féltékenység azon foka, mely a legtisztább hazafissággal nyújtott jobbkezet is visszautasítja, mert a demagógia utjan ugy informáltatik vala, hogy e jelenségben a nyelvkiecsérés politikáját tekintse, amelyből a magunkhoz ölelni kívánt plebs igen könnyen nemzetiségének elvesztését inaguralhatna magának . . . ?

És midezék bekövetkezése nem tartozik a lehetlenségek közé, mert az alattomos nemzetiségi igaztásokkal szemben nagyon nehéz a boldogulás egy oly egylelinek, mely, egyrészlől számos és tekintélyes hazafiakat számlál tagjai közé, addig másrészlől nyílt programként azt írja zászlájára, hogy magyarosítani indul oda; hol eddig a magyarság eleni gyűlölet konkoly-magva már régóta s állandóan elvetve burjánzik.

Ilyen ezirkumstanciák még a legszeplőtelenebb hazafisságot is — kell, hogy óvatosságra intsek a cselekvésben, már a kezdet első lépesőjénél is; mert ugyan ki állíthatná biztosan, hogy bizalommal fogadják idegen-ajku testvércink egy oly nyelvű egyletet törekvéseit, melynek magyar szelleméről eddig csak el-lenséges fogalmakkal tömte tele eszóket, szívüket a lelketlen demagógia s amely egyletől — most saját füleikkel hallják fönnem hangoztatni a magyarosítási -szándékot, melynek irányában eddig nem testvéri, de ellenséges indulatot táplálni tanítottak? (Hogy ki és kik által?, azt ne fejteggessük, mert jól tudjuk.) Miért vesszünk hát fölforgató ekét a nemzet-testvériség talajába akkor, midon ennél jobb eszközökkel is rendelkeztünk! Ott van egynek a bizalmas (de z a j t a l a n!!!) közeledés, — ezt az esz-

közt ragadjátok meg hazámfiat!, ezzel biztosan, és ami fő: hamarabb s békésebb uton foghatunk célt érni, mint a zajos küzedéssel, melynek messzeható hangjára épen azon ajtó zárul be idegenül előttünk, hová — bár atyafiságos indulattal, — de mégis nagy garral indulánk.

Mert jegyezzük meg, hogy e kérdésnél oly téren állunk, ahol nemes szándékunk szentségének daczára is: esőndben kell a szerepeknek kiosztatniok s a eszelekvés programjának is, quasi hazafias titokban kell maradni: nehogy azt eltorzított alakban vázolják az ellenünk esküdött bntogatók idegenajku honfitársaink könnyűhiszeműsége előtt...

Nyílt programmal — csak nyíltténen lehet föl lépni, már pedig a Fölv. közm. egyesület nyíltan kimondott jelszava — fölv., hogy az eddigi oppozíciót még erősebb esatarendbe s nyíltabb ellentállásra fogja provokálni, s akkor a humánus és hazafias törekvés ellenkezöt eredményezett, mint amit voltaképen akart.

Ilyen körülmények között a hangos gyűlések, demonstrációk, pláne hírlapi erőlködések helyett — más eszközök segíthetnek a bajon, nevezetesen olyanok, melyek a népbujtogatókat ellensúlyozni s a magyarosítandó nép rokonszenvét megnyerni képesek. Tehát az egyesület hazafias szerepléséhez még árnyéka se férjen a nemzeti féltékenység gyanakodásának. Pedig, hogy hozzáfér, azt a jövő (véleményem szerint) igazolni fogja. Különben adjá isten, hogy ne igazolhassa!

Egész más és szerencsésebb hivatása van és lesz a nyitrai új színháznak, mert ennek homlokára nincs fölírva, sem kikiáltva a magyarosítás célja; pedig épen ez volt a főcél, amiért épült s amit el is fog érni biztosan.

Szeretném látni én azt az embert, a ki be tudná bizonyítani, hogy ez a színház nagyobb eredménnyel fogja magyarosíthatni, ha öles betűkkel fölírva volna rá, hogy a tót nép magyarosítása céljából alkottatt! Nos, ki mit szöl e tételhez?? Ugy hiszem, hogy e kérdésben nincs magyar ember, ki az enyémmel ellenkező véleményben volna. Ime, ez az egy tétel is elég annak illusztrációjára: mit és hogyan kell fölülül tekinteni a magyarosításnál?

Példát vehetünk a „Schuiverein“-ről, mely Eszák-németországból még Erdélybe is képes kinnyujtani tapintatos kezét... E német egyet bizonyára nem üdvösekkkel indult meg nagy utjára, sőt létezéséről is csak évek múlva s akkor vettünk tudomást, midőn a magyarországi németység körében már csaknem befészkelte magát. E példa, ha — egyesek véleménye szerint — nem is követéseméltó volna, de mindenesetre méltó arra, hogy rajta okulni s töle taktikát tanulni akarjon a Fölv. közm. egyesület.

Nem akarok részletesebb propeziókkal előállni, csak annyit mondok, hogy amint e kérdésben a kormány nyílt törvényvel békében ki nem vihet, azt a társadalom csak zajtalan, de tevékeny eszelekvéssel teremtheti meg. Hírlapilag elég csak ennyit mondani, a többi a gondolkodás és megbeszélés dolga...

Megemlítem még, hogy Bars megye területére O d e s c a l e h y Artúr herceget választotta meg a gyűlés — vidéki bizottságok és taggyűjtések eszközzésére; ilyen nemes egyéneket minden fölvidéki megye számára megbizott a gyűlés.

Örömmel hallottam a gyűlésen azt is, hogy Bars megyéből már minden község belépett a Fölv. közm. egyesületbe. (Bár ugy volna! — Szerk.) Am hadd legyen minél több tagja az egyesületnek, ez nagyon kívánatos, de nem kevésbé kívánatos, sőt elkerülhetlenül szükséges az is: hogy a magyarosítás akeziója ne lóbogó-diszszel, még kevésbé bandériális robogással induljon meg; hanem tapintatos körültekintéssel, vagyis: legyen a hazafias eszelekvényben es z é l y e s politika!...

Adja isten, hogy a jövő közüléskor, — mely pünkösdkor, Selmeczen fog megtartatni, — más és örvendesebb hangon lehessen szólni e tárgyban s ezen egyesületről!

Vécsey J.

Barsvármegye törvényhatósági bizottságának rendkívüli közlése.

Barsvármegye törvényhatósági bizottsága f. hó 26-án, Mailáth István főispán elnöklété alatt rendkívüli közlést tartott, hol is a megye alispánja, — mint az igazoló választmány elnöke — bejelenté, miként az igazoló választmány f. hó 24-én tartott ülésében 68 törvh. bizottsági tag választása igazolva lett, két tag választása megsemmisített, három tag választásánál pedig az eljárás szabálytalannak nyilvánított s új választás rendeltetett el, a két helyen megválasztott két bizottsági tag pedig nyilatkozatra hivatott föl: melyik kerület kívánja képviselni.

A lévai járás székhelyének Lévára történt áthelyezése folytán 1884. év január 1-től szükséges helyiség berendezése akként eszközöltetett, hogy a szolgabírói hivatal a megye tulajdonát tevő, lévai házban lesz elhelyezendő, a szükséges átalakítás, javítás megtevére s a mintegy 700 frtra előirányzott építési költség beszerzésére a megye alispánja utasított.

A megyében levő államutrá szállítandó fűanyag iránt az állammal kötött szerződés újabb 3 évre leendő meghosszabítására a megye alispánja fölhatalmaztatott.

Szilassy Zsigmond, Léva városi főjegyzőnek hivataláról való lemondása tudomásul vétetett, s Léva város által a városi pénztár terhére megalapított évi 600 frnyi kegydíj fizetése megerősített; egyszersmind a megye alispánja utasított: miszerént a bealott tisedés folytán a Léva r. tanácsú városi főjegyzői állásnak választás útján leendő betöltése iránt — az 1871. évi XVIII. t. cz. 79 — 85. §-ai értelmében mielőbb intézkedjék.

Olvastatott a nagyv. m. kir. belügyminiszteriumnak f. évi októberhó 3-án, 58,000 sz. a. kelt körrendelete: a küszöbön álló tisztújításnak — az 1884-ik

évre megbizotással bíró megyei bizottsági tagok által leendő foganatosítása tárgyában.

A fölolvastott miniszteri rendelet oly intézkedést tartalmaz, mely a megyei törvényhatóságok hatáskörét szabályozó 1870-ik évi 42. t. cz. 18., 19., 28., 39. és 43-ik §-ainak ellenére, a jelenlegi megyei bizottság megbizotásának lejártát, és azok eszelekvési jogkörének megszorításával — „egy, még csak a jövő ében működni hivatott megyei bizottságnak hatáskört enged“ s ezáltal a fönnálló megyei bizottságot — annak meghallgatása nélkül — az önkormányzat egyik legfontosabb ténynél: a tisztújítás megejtésénél bizonyos mértékben korlátozza, melyet, ha a törvényhatóság el is fogadna, ezáltal törvénysértést köveene el.

Minthogy pedig a miniszteri körrendeletben hivatolt 1883-ik évi 15-ik t. cz. 19-ik §-a, melyszerént a küszöbön álló tisztújítás ez év deczemberhavának második felére fűzetik ki — a megyei bizottságok megbizotásának határidejét, valamint az időszak alatt fölmerülő ügyekben a kizárólagos intézkedési és eszelekvési jogkört nem érintette; — továbbá:

mert nehány megye által — jelen ügyben a m. kir. belügyminiszteriumhoz intézett kérdés elintézése alkalmából kiadott miniszteri körrendelet: sem az 1870. 42. t. cz. szellemével nem ellenkezhet, sem pedig a föl nem szölaló törvényhatóságok önkormányzati jogának hátrányát nem szolgálhat; — mindezeknél fogva, amidőn a fölolvastott belügyminiszteri körrendelet kibocsaj-tása fölött: a megye bizottsága sajnálatát kifejezi, egyszersmind hasonló esetek fölmerülésénél az akkoron megbizotással bíró megye-bizottság részére a teljes intézkedési és eszelekvési jogot föntartja, s ezen kijelentését, mint a kibocsajtott miniszteri körrendelet elleni tiltakozását közlési jegyzőkönyvébe fölvetni elhatározta.

Tekintettel azonban a küszöbön álló tisztújítás sürgösségére, a most fölolvastott miniszteri körrendelet jelen esetben tudomásul vétetett s annak végrehajtása elhatározatik; — egyszersmind: a legközelebb megejtendő tisztújítás hatánapja f. évi deczemberhó 20-ik napjának délelőtti 10 órára, Aranyos-Maróthra, a megye-náz nagytermében kitűzetik, s annak megejtése tekintetéből: az 1884-ik évre megbizotást nyert és igazolott megye-bizottsági tagoknak meghívása elrendeltetik, valamint az ebből kifolyó előzetes intézkedések megtevére a megye alispánja utasittatik. r. t.

Váltóhitel és váltóképesség.

(Folyt. és vége.)

A váltóhitel lényege föleg kettőben nyilvánul u. m.: a v á l t ó s z i g o r b a n, mely a kötelezettség gyors érvényesíthetében áll és a v á l t ó k ö n n y e d s é g b e n, mely a formáságok mellözését és az átruházás könnyűségeit jelenti. E kettőben teküsznek annak előnye és épen e kettőben kerestetnek annak hátrányai is.

Ami mindenekelőtt a v á l t ó s z i g o r t illeti,

Tárhoza.

Romok között...

Romok között ülök, egy kápolna kövén,
Hol boldog álmaim oly gyakorta szövék
Tavaszzal, midőn a lomb átölelt szépen,
Mely most betegem leg hűvös öszi szélben.

Hervadtak levének a sárgult levelek,
Nekik már hasztalan jó meg a kikelet.
Az a sugják válaszul, szavamot meghallván:
„Szegény ifju, akkor te sem voltál halvány.“

Arcozod tüz volt, lángolt, most köny gyúl a szembe,
Elotted egy bájos, földi tündér lenge,
Szépek, virulónak láttad a világot, —
Avagy szép tavaszod, már az is elszállott?“

Oh, e földi angyal: hlu lény, több semmi...
Hogy tudta szívetem ily beteggé tenni?
Azt a bájos tavaszt kellett ében
Elpusztítá rémes halál-angyal képen.

Halavány orcámra égető köny perreg,
Reám borulnak az elfonnyadt levelek,
Sohajtvá — mig a szél holt ágról letépi: —
„Jön még egy kikelet, szebb, mint volt a régi!“

Romváry Károly.

A közös titok.

(Életkép.)

Épen grand-vasalás napja volt. A mosókonyhán alig lehetett mozogni a sürgő-forgó cselédségnek. A konyha egyik ságában óriási katlan állott, melynek izzó tüzeben lángvörösre hevült vasalónyelvek hevertek, a másik oldalon 2-3 lakájasszony gyurta-facsarta a tejszínü keményítőbe áztatott fehérneműket, az ablakokhoz közelebb a vasalás mütéte folyt a bepólyázott deszkákon, melyek két-két székre fektetve, glédában foglaltak állást.

Négy-öten lehettek a vasalónók, volt köztük asszony, leány, idősebb, fiatalabb, de a legszemrevalóbb közöttük az a csinos Teresi menyecske volt; ugy nézett ki patyolatfehér kötényével, fölgüyrt gömbölyü karjaival és kaczküias honi szoknyájával, mintha most vették volna ki a skatulyából. Csinos egy fehérnép, igazi tüzzől pattant porlelka, csakogy ég a munka a kezében; vasalója, mint fúrge gyik siklik időbb-odább a deszkapályán, szinte gusztnus nézni. Egészen belemelgedett kedvencez munkájába, piros arca majd kicsattan, barna szemei tüzzényénél nem marad egy hajszálnyi ráncz sem vasalója nyomán.

Szeretik is a kastélyban, mint finom vasalót; a grófné meg a gróf nem is venne magára olyan fehérneműt, amit nem Kastély Teresi vasalt.

Ez volt a neve, így hitta mindenki, mert kiskorától fogva a kastélyban nevelkedett föl, honnét, mint szobalányt feleségül vette a parádés kocsis, de a „fainvasalás“ tisztsége még mindig a Teresi kezében van, mert, hogy ezt másra bízák, — olyan nincs.

— Csak Teresi érti azt, csak Teresire kell bízni, Teresi tudja, Teresi ismeri az én izlésemet meg a grófét, csak Teresire kell vigyázni a többi cselédnek, — szokta volt mondani a grófné minden vasalás alkalmával.

Most is közéjük jött a grófné, megnézni, hogyan megy a munka, mert ő nagyon kényes a vasalásra, nem is röstell hát szétnézni a vasalók között, így szokott ő tenni mindig, mikor a nyarat a falusi kastélyban tölti. Odaült az ablakhoz, kedélyesen esemegézve a kezében levő papírsüvegből, melyben illatos czukorkák voltak. Elégülten nézte Teresit, amint ez épen a társalkodónőnek egyik nyári öltözetét vasalta. A fiatal grófnénak most egyszerre kedve támadt, hogy pajzanságból néhány czukorkát tűnjön a szájába Teresinek, ki e meglepetésében egyik darabkát le találta ejteni a gyors-mozgásu vasaló elé és a szines czukorka egészen szétmázoló-dott a vasalás alatt levő nyári öltözéken.

— Jaj, méltóságos grófné!, most oda van a társalkodó-kisasszony ruhája —

A grófné gyorsan befogta harmatgyöngye tenyerével a Teresi száját, hogy tovább ne szólhasson. Azután a czukorfoltos ruhát izgatottan dobta a katlan tüzebe.

— Nem sajuálja, méltóságod?
Válasz helyett hallgatásra intő arcjátékot csinált a grófné.

— Végy elő másikat helyette, — mondá kis vartatra.

— Nincs már több vasalni valóm a kisasszony számára, csak ez az egy volt még vasalatlan.

— Pakold össze mind és vidd föl.

E pillanatban a parádés kocsis jött a mosókonyhára, egyenest a feleségéhez, Tereséhez tartva. Csinos, dlecezag alak, uniformisában ugy néz ki, mintha kizárólag a kocsis-sportra teremtdött volna. Lobogó, szalagos kalapját a fején felejtette, mert nem vette hamarjában észre, hogy a grófné is itt van. Nem esuda, ha ilyen rövidlátó, mikor egyhónapos házasága óta csak az ő Teresijét látja mindig; esze, szeme mindig csak Teresin jár, arra gondol ő még a parádés lovak jászo

lánál is, sokszor kevésbe mulik, hogy az abrakot el nem hibázza, pedig a felesége után a lovait szereti legjobban.

— Mit akar, Gyurka?

— Bocsánat, — mond kalapját ijedten lekupva — nem tudtam, hogy méltóságos asszonyom is itt van... Teresivel akartam egy pár szót váltani.

— Teresinek most dolga van, azzal ma nem beszélhet.

— Igenis, méltóságos asszonyom, parancsolatjára nem fogok vele beszélni.

Ezalatt Teresi összeszedte a társalkodóné kivasalt ruháit s indult vele föl az emeletbe, a grófné nyomban utána; leghátul Gyurka kullogott lehangoltan a kastély udvarára, arra tökéelve magát, hogy lovaival fog társalogni, ha már épen nem engedtetik meg neki, hogy feleségétől csak annyit is kérdezzen, hogy: „hekás, kend-e, vagy más?“

A társalkodónó ruháit a grófnó öltöző-szobájába kellett vinni Teresinek. Ott aztán leültette Teresit a grófné a nagy toillette-tükör elé.

— Most bontsd ki a hajadat és fésülködjél meg ugy, mint a társalkodónó szokott.

— Miért, méltóságos grófné?

— Semmi kérdés, tédd, amit mondtam!

Terésinek szót kellett fogadni, mert a grófné komolyan parancsolta, hozzálátott hát a frizura-utánzás-hoz, értett hozzá egy kevésbé, mert a grófi háznál elég alkalma volt ezt eltanulni. A frizura elkészítése után a grófné kiválasztotta a ruhák közül azt, amelyiket a társalkodónó leginkább szokott viselni, ebbe öltöztette Teresit, segítkezve annak az egész toillette kiegészítésénél, majd végre a társalkodónó kalapját kerítette elő valahonnan s azt oly hű utánzással helyezte el a Teresi fején, hogy maga is csodálva kiáltott föl:

— Szakasztott a társalkodónó vagy, Teresi!, épen jó lesz, mert hasonlítasz is hozzá arcban; hadd lám, ha ezt a fátyolt leeresztjük a kalapról: oh, pompás, épen jó, így még jobb lesz... Na csak várj, te már készen vagy, most én is öltözködöm.

Mig a grófné öltözködött, ideje volt Teresinek afelől gondolkozni, hogy mi szándéka lehet vele a grófnénak, miért csinál belőle kisasszonyt, vagy mit... de csak hiába találgatta, nem birta kitalálni. Ezalatt a grófné lelént a parádés kocsisnak, hogy azonnal fogjon s amint készen lesz vele, személyesen jelentse be

Folytatás a mellékleten.

ennél egyszerűbb hitelviszonyaink kedvező alakulására alkalmasabb, másrészt jogigényeink érvényesítésére igazságosabb és célravezetőbb eszközt találni alig lehetne. Lejár a váltókötelezettség, az adós nem fizet, beadatik a váltókereset s alig néhány nap múlva meghozza a bíróság határozatát, miszerint: az adós tartozik 3 nap alatt kötelezettségének eleget tenni. Melyik jogigény az Magyarországon, amelyet egy-hét lefolyás alatt érvényesíteni lehet? Nincs más, csupán a váltón alapuló. És vajon az a gyorsaság, az az egyszerűség és — tegyük hozzá — olcsóság, melyet éppen a váltóigények érvényesítésénél találunk, hátrányára van-e a hitelnek és ellenére-e az igazságnak? — Ahol adós volt a világon, annak még mindenkor és mindenütt fizetnie kellett. Fizetnie kellett pedig annál gyorsabban és pontosabban, minél tökéletesebb volt egy ország igazságszolgáltatása. Hát az tökéletes és igazságos állapot, amit Magyarország legtöbb helyén (s bizony-bizony e megyének is némely helyén!) találunk, hogy jogigényeinknek csak évek során keresztül bírunk érvényt szerezni. Hogy csekélyebb igényünkről inkább lemondunk, hogysem érvényesíteni akarván azt, még mi fizessünk rá. Pedig rá kell fizetnünk azon kiméleteség miatt, mellyel törvényeink az adókat dédelgetik. — Nincs jogérvényesség abban, ki egyszerűen ezt az állapotot igazságosnak, másrészt a váltószigort, vagyis az egyszerű, gyors és olcsó jogérvényesítést, igazságtalannak mondja. Az igazság csak egy. És a gyors érvényesítésben van az igazság. Arra kell tehát törekednünk s azt kell elérnünk, hogy igazságszolgáltatásunk oda fejlődjék, miszerint minden igény ép oly gyorsan érvényesülhessen, mint ma a váltóigény. Az lesz a tökéletes állapot s nem a mai, amelyben még évek kellenek a legegyszerűbb és a legvilágosabb jog diadalra emeléséhez is.

Nagyon szomorú volna tehát, ha egy osztálya a társadalomnak, éppen a földbirtokos-osztály, abban keresne magára nézve menedéket, hogy hitelezői elől a törvény gyengeségeinek és az igazságszolgáltatás hiányainak védbástyái mögé vonuljon. Ellenben veszélynek tartsa magára nézve azt, hogy hitelezői által szigorúan és gyorsan felelősségre vonathassák. Mi ezt nem mernők föltételezni földbirtokosainkról, mert föltételezzük bennük az igazságérzetet!

De nemcsak az igazság posztulátuma az, hogy minden igény gyorsan és erőlyesen érvényesíthessék, hanem posztulátuma az a jó hitelviszonyok keletkezésének is.

Hogy hol olcsóbb a hitel, ott-e, hol az a törvényben megfelelő és igazságos szigor talált, vagy ott, hol ezt nem találja, könnyű megfejtetni. — A földbirtokos-osztálynak olcsó hitelre a legnagyobb szüksége van s mivel ezt a váltóban jobban föltalálja, mint másban, neki a váltóhitele már ezen oknál fogva is szükség van.

Tehát a váltószigor csak posztulátuma a jó hitelviszonyoknak és mivel a váltószigor megfelel az igazságnak is, e szempontból a váltóhitelet a föld-

birtokos osztályra károsnak mondanunk egyáltalán nem lehet.

De a váltóhitelet nem is annyira e miatt támadják meg, hanem megtámadják a váltóhitelet másik tulajdonsága: a váltókönyvedség miatt.

Hát a váltó csakugyan a legkönnyebb, a legegyszerűbb formája egy fizetési kötelezettség keletkezésének. Nem kell ahhoz sem ügyvéd, sem közjegyző. Még a szokásos blanketta sem, csak egy üres lap, amelyre fölíratik a váltó nyolcz kelleke, hogy t. i. m i k o r (1), k i n e k (2), m e n n y i t (3), k i (4) és h o l (5), fizessen azon váltónál (6), fogva mely alá a kibocsátó a k e l t e t (7) és n e v é t (8) aláírta. És az a néhány sorból álló lapocskát bejárhatja az egész világot, új erőt ad neki mind az a név, amely akár elő-, akár hátsó lapján valaki által sajátkezőleg aláíratik. — Csak mikor az ő napja megérkezik, jön elő ismét: prezentáltak s akkor fizetnie kell. Nem lehet ellenében fölkelni azzal, hogy a pénz nem számláltatott le, hogy az árut az illető egyén meg nem kapta s egyéb oly fogásokkal, minők köztvényei pereinket annyira húzzák-vonják.

Es éppen ez a könnyedség az, melyet gazdalközönségünkre nézve veszélyesnek tartanak. Hogy bizony ott négy fal között, tanuk nélkül, sok minden történhetik. Kis összegről nagy váltó állítatik ki. Nagy váltó, évek után, a kamatok hozzászámításával óriási összegűvé lesz. És ekként megszületik az uzsora, melynek a váltó az eszköze és a váltóhitelet az ő melegágya.

Bizony, fájdalom, hogy ebben az okoskodásban nagyon, de nagyon sok igazság van. És ha szomorú dolog az, hogy az uzsorának fönt vázolt manővere számos esetben tényleg megtörténik, sokkal szomorubb jelenség az, hogy hazánkban még van hely, a hol — és van ember, akivel szemben az megtörténhetik. Uzsora csak ott van, ahol könnyelműség és megszorultság van. És hogy még ez hazánkban sok helyen van, az bizony nagy baj. De hát mindegy, tény az, hogy uzsora van s hogy sok esetben a váltó annak az eszköze. De nagy kérdés ám az, hogy nem lenne uzsora váltó nélkül is? A megszorult embernek pénzre van szüksége, jószívű emberekhez hiába fordul, azok nem adnak neki kölcsönt sem magas, sem alacsony kamatra, miután biztosítékot nem tud nyújtani; fordul tehát oda, ahol pénzt kap, habár óriási kamatra is. Az uzsorának — hiába vitatkozunk pro és contra, — megvan a maga természetes alapja Ott, ahol már nincs semmi hitelképesség, ahol az egyén már hiába kapkod fűhöz-fához, ott képtelenség már szolid kamatról szólni. Ott az uzsorának meg van a maga rációja. Nagy kockázat mellett csak nagy kamat létezhetik. És nagyon sok ember találta már az uzsorás kölcsönben meg azon végső segítséget, amely őt az élet számára megmentette!

Ez a neme az uzsorának volt, van és lesz mindig, amíg csak megszorult ember lesz a világon.

A váltó megszüntetése ép annyira nem törli el azt, amint nem szünteti meg azon büntetőjogi szankció sem, amelyet legutóbbi törvényünk az uzsorával

foglalkozókra kimért. Ezek mind, csak nagyobbítják a rizikót s ezzel együtt nagyobbítják a kamatot is, amely mellett a végső szükségben levő ember a még számára fönnmaradt segítséget megkaphatja!

Hanem az uzsorának van egy más neme, amelynek nem megszorult, de könnyelmű, vagy tudatlan emberek lesznek áldozatai. Könnyelmű és tudatlan emberek általában és nemcsupán ily minőségű földbirtokosok. A kereskedő, iparos, de legfőképp a szellemi munkája után élő osztály, talán a legnagyobb kontingensét szolgáltatja a szerencsétleneknek. Így hát a baj itt nem speciális s azon nem is lesz segítve a földbirtokos-osztály látszólagos kimelésével.

De a földbirtokos-osztálynál sem szüntettük meg a bajt a váltóképeség elvételével. Sohase feledjük, hogy, ha van földbirtokosaink közt könnyelmű, aki a könnyelműséget a végső elmerülésig viszi, annál legelőször is a telekkönyv tükrözi vissza ezt az állapotot. Birtokának már jelzőleges terhei fölülmulják jóval aktív állapotát. Azután jó csak a személyes hitelnek két ága: a kötelezvényi és váltóhitelet.

Nagy tévedés tehát azt hinni, hogy a könnyelmű váltózás öli meg a földbirtokos-osztályt, ami megöli, az a könnyelmű hitel. Könnyelmű hitel pedig lesz váltó nélkül is, mert a baj nem a váltóban, hanem a könnyelműségben fekszik!

Ezen a hibán pedig hiru törekvés oly csekély eszközzel segíteni akarni! — Ha nem segít azon a kultúra ha nem segít azon az elrettentő példák szemlélése, ha nem segít a világnak óriási haladásába s ezzel a társadalmi viszonyok végtelen nagy átalakulásába, való belenyugvás és beletörődés: akkor bizony legkevésbé sem fog azon a váltóképeség megszorítása segíteni!

A doktrínárek mindenfelé hangoztatják, hogy amint az iparnak a konto-korrelt s a kereskedelemnek a váltóhitelet, úgy a földbirtoknak a hypothekáritel van rendelkezve. Minden más hitel csak árt a földbirtokosnak mert nála nincs semmi biztosíték arra nézve, hogy midőn eljön a fizetes ideje, valójában tud is fizetni. Hát ha a termés elfágy, a mag megszorul, a gyapju elvész a nyájjal együtt stb. stb. és így az, amire támaszkodott, amiből fizetni akart, egyszerűen nincs sehoh! A termés nem jött, de annál bizonyosabban eljött a fizetés ideje. Mit tesz akkor a földbirtokos?

Ez az okoskodás szép is, sok tekintetben igaz is, de a gyakorlati élet nem egészen igazodik hozzá. A gyakorlat azt mutatja, hogy először is leghelyesebb az, ha a földbirtokosnak nincs semmiféle kölcsönre szüksége és nincs semmiféle adóssága, sem személyi, sem jelzálogi. Amint más vállalat megköveteli, hogy a vállalkozónak a kellő fizetési tőke rendelkezésére álljon, úgy megköveteli azt a földművelés is. — Másodszor a jelzálogi kölcsön sem törvös mindenkor, csupán az esetben, ha az hasznos meliorációkra fordítatik, ha a kölcsön reánk nézve számokban kifejezhetőleg nagyobb haszonnal jár, mint amennyi kamatot mi azért fizetni tartozunk. — És harmadszor, a gyakorlat azt is mutatja, hogy a mezőipar folytatásánál ép ugy szükség van

A grófnét és az átöltözött Teresit már a tornácban találta Gyurka, itt jelentette alássan, hogy: „mehetünk”. Pedig nem mehettek még, mert a grófné meg gondolt, azt: hogy csak kettős fogatra ülnek, ki kellett fogni a négy szürkét és más két lovat elővezetni. Volt is előtől bosszúsága Gyurkának, de az ő bosszúsága semmi se volt a Teresiéhez képest. Szegény menyecske!, csakhogy el nem pityeredett, hogy Gyurka még rá se néz; de mit is nézne azon a piperés társalkodó kisasszonyon.

— Lásna, méltóságos asszonyom, még csak nem is ismer rám Gyurka, ebben a ruhában.

—Éppen úgy akarom, csak ne beszélj oly hangosan. Mig a lóváltás megtörtént, azalatt a grófné félrevonult Teresivel s szigorúan a lélkére köötötte, hogy utközben egy hangot fönszóval ki ne ejtson, mert Gyurka előtt inkognitó kell maradnia.

Nem is ismert rá Gyurka az egész uton, még csak hátra se tekintett a bakról, csakis indulás közben hajolt vissza félarczczal, midőn a grófné megmondta neki, hogy a k... i majorba hajtsón.

Jó félóra mulva már ott voltak az erdő mellett, melyen túl a major feküdt. De itt a grófné megállította a lovakat, leszállt a hintóról Teresivel együtt, azután körültekintvén a tájat, melyen élő lélek egy se volt ez alkalommal, azt parancsolta Gyurkának, hogy maradjon itt az üres hintóval egy ideig s csak ugy félóra mulva hajtsón be a majorba.

— És a majorban azt fogja tudakolni, hogy nem láttak-e engem s a társalkodó kisasszonyt, mondja még azt is, hogy itt az erdőszélén kibuktunk a hintóból, magát pedig elragadták a lovak... Nos, megértette?... nohát ugy tegyen..., a többről se ne tudjon, se ne lásson!

— Igenis, parancsolatjára, méltóságos asszonyom, ugy fogok majd tenni.

Néhányszor megcsóválta a fejét Gyurka s azzal az erdőszél hosszában tovább hajtott lassu lépésben. A grófné és Teresi befordultak az erdei aléba, melyen át a majorhoz lehetett jutni. Az idő aratás után volt, szép, verőfényes nap, az erdő annyira fölszikkadt, hogy talaján sár nélkül lehetett járn. Már fele utján voltak a fasornak, midőn a grófné megállt s így szólt:

— Teresi, tudod mit?, én itt maradok egy kevés időre, te menj magad a major felé az erdő szélére s ott várj reám, mig oda nem érek.

— De méltóságos asszonyom, mit tegyek, ha a

majorhoz oly közel leszek?... hiszen a gróf ur ömeltősága most itt, az alsó majorban idöz, ha észre talál venni —.

— Épen azt akarom, hogy észrevegyen.

— De ebben a ruhában a társalkodónőnek gondol engemet... és —

— És az lesz csak az érdekes, ha férjem oda fog menni hozzád, azt akarom, hogy oda menjen.

— De én nem akarom, mert hiszen azt beszélük, hogy a gróf ur... a társalkodónő —

— Szereti — no, csak mond ki. Épen azért öltöztettelek át, hogy így megtudjam az igazat.

— En félek..., a méltóságos gróf majd megharagszik, ha megtudja, hogy ki vagyok.

— Ne féj, te az én eselédem vagy, én fogom pártodat meg a Gyurkaét is. Csak erdij, ha a gróf engem nem kérdez, akkor rólam semmit se szólj, mond, hogy csak sétálni jöttél; ha pedig kérdezni talál felőlem, akkor mond azt, hogy feldöltünk, hogy megütöttem magam, nem bírok tovább menni.

— Jaj, méltóságos asszonyom, mit tegyek akkor, ha a szemeláltára megtalál a gróf ur ölelni..., vagy mi...

— Fuss ide, hozzám, én majd leslek benneteket.

Szegény Teresi, hiába szabadkozott, bele kellett ugornia a kalandos vállalatba. Ment hát a major felé, távolról követve a grófnétól. E stratégikus menetben már csaknem kiért Teresi az erdőszélre, midőn onnét egy megriadt nyul fut egyenesen a grófné felé, ki előltti megrettenésében jó messze visszamaradt Teresitől, majd később egy kigyót látott tekeregni a fűben s etől ugy megriadt, hogy tovább menni nem volt bátorsága. Itt kellett állnia félelmében, de kiáltani nem mert, nehogy kockáztassa a Teresi ekspedicióját. Várt tehát türelmetlenül s anélkül, hogy láthatná, mi történik Teresivel.

Ezalatt Teresi az erdőszélére ért, ott állt már szemközt a majorral, s alig fordul egyet-kettőt, midőn a közeli fák árnyából egy férfi-alakot vesz észre kibontakozni, mellette terem és Teresi azon veszi magát észre, hogy két ölelő kar szorítja át derekát, arczára csóközön hull... és midőn kibontakozni akar, csak akkor figyelheti meg megtámadóját — a grófot.

— Az istenért, mit gondol, méltóságod?!

— Ah, kedves Eliz, mily jó ön, hogy fölkeresett e helyen is. —

— De, gondolja meg méltóságod, mit tesz!.. én nem a társalkodónő vagyok.

— Teresi...? és mi hozott téged ide...?

— Feldöltünk a hintóval, gyalog jövünk, a méltóságos asszony is mindjárt itt lesz, csak visszamaradt egy kissé az erdőben.

A kiábrándult gróf hamarjában átértette a cselet, tisztában volt vele, hogy azt neje intézte. Gyorsan körültekintve kereste nejét szemével s miután azt nem látta, egy százasbankjegyet vett elő s kezébe nyomta Teresinek e szavakkal:

— Titok maradjon, ami köztünk történt!...

Menj, siess a grófnéhoz s azt mondd neki, hogy tudtomra adtad a balesetet, s mond, hogy azonnal befogatok a magam kocsjába és ott leszek érte mindjárt. Ha más valamit kérdez a grófné: mondj neki amit akarsz, de a csók titok maradjon!

Egyedül maradt Teresi a százforintossal markában, meglepetésében alig vette észre, hogy a gróf elfutott a majorba. A grófné pedig még mingig veszteg állt az erdő közepében, izgatottan várva az esemény kimenetelét. Amint így türelmetlenül várakozik, végre látja maga felé rohanni Teresit.

— Nos, láttad, beszéltél vele?

— Igenis láttam, méltóságos asszonyom,

— Ügyebár megölelt, megcsókolt?

— Nem.

— Hát talán megismert?

— Nem. Csak annyit mondott, hogy rögtön befogat és jön a méltóságos asszonyért.

— Valóban?... akkor hát nekem hazudtak, ő még sem szereti eszerént a társalkodónő... Te, Teresi, hát csakugyan nem ismert meg?

— Nem, mert mindig Eliz kisasszonynak szólított.

— Jól van, ezért megjutalmazlak... Hanem Teresi, ez a dolog, hogy te társalkodónő voltál, — titok maradjon ám... még Gyurka előtt is!

— Igenis, méltóságos asszonyom.

Párbeszédjüket kocsirobogás szakította félbe, Gyurka jött a hintóval, mert — szerente a félóra már letelt; de jött a gróf is a maga kocsiával s élénk részvéttel tudakozódott a baleset felől.

Könnymen ment a megnyugvás és megnyugtató, hogy „csak mulatságos földülés” volt az egész.

Mindenki benső megnyugvást érzett lelkében, csak Gyurka szemei előtt volt homály, mert ami az ő tudo-

gyors, olcsó és könnyen szereszhető személyi hitelre, mint a kereskedelmi és kézműiparnál.

Ma, midőn a mező- és ipar áthágtat az egyszerű földművelés körét, midőn az állattenyésztés minden oldalú fejlődésével, és a gazdasági ipar számos nemének bevonásával, az, egy hatalmas, élettől duzzadó, nagy tanulmányt és még nagyobb tapasztalattal igénylő mezőgazdasági iparvállalattá lett: akkor azt a személyi hitelnek legolcsóbb, leggyorsabb és legkönnyedebb nemétől megfosztani akarni, a legnagyobb képtelenség!

Ma még kezdetén állunk ezen életnek, de a haladás föltartóztathatatlannal megy előre. És ezen haladásban az ipar és kereskedelem a leggyorsabb összeköttetésbe lép a földműveléssel. Hány helyen van már ma is (habár eleinte csak a nagyobb gazdaságokban) a földműveléssel jól kifejlett ipar összekötve, minő a szesz-, a keményítő-gyártás, sok helyen okszerű állattenyésztés, jól berendezett sertés hizlalás stb. stb. Csak legújában is a műgyártó kintű fiatal tanára Wagner László egy új iparággal ismertett meg bennünket mely 10—20-ezer forint befektetés mellett, nagy haszonnal kecsegtet. És mindezen esetekben, hányszor fordult elő a gyors és olcsó pénz-segélynek szüksége, annyira, hogy annak nélkülözése a legnagyobb veszéllyel és legtöbbször a legnagyobb anyagi kárral járna.

És ismét más esetekben, hányszor jó egy gazda, akár családi, akár üzleti összeköttetésénél fogva oly helyzetbe, hogy egy iparosnak, egy kereskedőnek (talán éppen fiának) egy váltó zsiralással támogatására legyen. Viszont egy nagy kereskedő, egy nagy biztosító intézet, mily visszás helyzetbe jönne, ha földbirtokos kliensétől a vett áruért, vagy a lekötött biztosítási díjakért váltót elfogadnia nem lehetne, hanem kénytelen volna minden egyes részletért a polgári perévekig tartó tartóráját kiállania.

Mindez csak példa, de talán e néhány példa is elég annak igazolására, hogy a gazdasági élet minden ága, mily erős kapcsolatban áll egymással s hogy különösen a váltóhitelnek, mint legolcsóbb és leggyorsabb hitelnek, a gazdaközönsséggel szemben való megszorítása, mily kihatással volna a kereskedő- és iparos-osztályra és így az egész hitel-szervezetre.

Ha a földbirtokos osztálynak vannak bajai, ám orvosoljunk azokat; társadalmilag, amelyek ekként orvosolhatók, államilag, ahol ez szükséges. A nemtörődés, a lessez faire, lessez passer-elve nem helyes, különösen egy olyan elemmel szemben, melyet megszoktunk államföntartónak tekinteni. De viszont olyan eszközöket, melyek célra nem vezetők, melyek a bajt nem orvosolják, utasítsunk el eleve magunktól.

A rossz termés, nagy adók és tapasztalatlanságokozta bajokon a váltóval nem segítünk. A hitelviszonyok okozta bajok pedig csak hitelszervezéssel orvosolhatók.

Erdélyes, a központtól kiinduló s az ország minden izébe elható hitelszervezet egy részéről; jó és gyors

igazságszolgáltatás más részéről: fognak majd odahatni, hogy a hitelviszonyok a maguk helyes medrébe tereltesse. Ezeket vannak hivatva arra is, hogy a váltóhitelnek esetleges károsításait orvosolják.

Bajok lesznek mindekor, de ki fogja a kést káros eszköznek tartani azért, mert az esetleg gyermek kezébe kerülhet, ki fogja a tüzet az emberiség veszélyének tartani azért, mert az némelykor rombol is, ki fogja a vasutat az ő szerencsétlenségei, a gázt az ő ekszplóziói és a villanyt az ő emberölő szikrái miatt az emberiség köréből örökre kiküszöbölendőnek tartani? A szabad tőke mozgalommal van bukás és emelkedés, hausse és baisse, de van óriási haladás is. Örömmel látjuk a jelen század utolsó felében azt a remek föllendülést, melyet a tőkének ezen szabad mozgalma előidézett. Igaz, hogy vannak visszasságok is, de az előremenés a világban sohasem történt még egyenes irányban. Az előítélet és elfogultság vissza-visszavett egy pillanatra, de csak azért, hogy a másik pillanatban az előrehaladás annál meglepőbb legyen.

A szabad tőke mozgalma teremtette meg a váltóhitelt is, és a visszamenés akarja azt most leigázni.

És a gazdaközönsségnek váltó-jogképeségtől való megfosztása nemcsak leigázás volna a gazdasági téren, de leigázás volna az a jogterén is.

Ma már túlhaladott álláspont a jogképeséget a társadalmi osztályok különbözősége szerént megszabni. A kivított egyenlőségnek sokkal nagyobb előnyei vannak, semhogy azt, egy prekariusz értékű haszonért földőzoni lehetne. A földbirtokos-osztály pusztul, — mondják — de ki meri azt állítani, hogy a váltóképeség elvételeivel többé nem fog az pusztulni? Én félek, hogy nem ez a pusztulás, ez a visszafelé menés, a baj, hanem inkább az, hogy a földbirtokos-osztály egy helyben marad, míg a kereskedelmi- és iparos-osztály mind inkább és inkább előre megy. Ez fáj nekünk, ez a mások előre menése! De hát már abba bele kell nyugodnunk, hogy a nemzetek nagyságának többé nem a földbirtok, vagy legalább nem kizárólag az az alapja, hanem az ipar és kereskedelem is. A földbirtokos-osztály, ha régi fényét, régi kiváló állását megakarja tartani nemcsak, hogy visszafelé mennie nem szabad, de folyton és folyton haladnia kell.

Ennek a céljának az eléréséhez azonban komoly munka szükséges és nem kapkodás. Legkevésbé pedig a jogképeség egyenlőségének (hacsak a váltójog terén is) megszüntetése s ezzel megtörése, azon féltett, mert nagy áldozatokkal kivított elvnek: hogy ami az egyiknek szabad, legyen szabad a másiknak is!

Itt még csak egyet. — A vidéki hitelintézetek, mai gazdasági viszonyaink közepett, illető vidéküknek, a hitel tekintetében a legjobb szolgálatokat teszik. Beleélték magukat a vidék gazdasági életébe s ott ma már csaknem pótolhatatlannak lettek. Minden vágás, mely ezen intézeteket éri, éri a vidéknek egész hiteléletét is. És ezen hitelintézetek váltótárczája az ország legnagyobb részében, föltulhaladja az általuk nyújtott jelzálog-hitelt. Eszkömpirozott váltóik legna-

gyobb része pedig földbirtokosok kezéből kerül ki. Ha tehát a váltóképeség a gazdaközönsséggel szemben megszorítottatik, megérik azt első sorban a vidéki hitelintézetek, amelyeknek váltótárczája ez által nagy mértékben csökkenni fog s csökkenni fog ezzel együtt üzleti forgalmuk, hitelezéseik és betételeik, szóval működésüknek egész köre. — Csökkenni fog pedig azért, mert az ily hitelintézeteknél a váltót nem pótolhatja semmi más hitelezési ág, miután ok bármely perezből visszafizethető betéteikkel dolgoznak s így pénzeiket csak rövid lejáratu kölcsönökben helyezhetik el.

Nekik egyedül a váltó az a forma, amelyben azt az időről-időre befolyó és nálunk mintegy csak megpihenő betéti összegeket, másoknál elhelyezhetik. Sem a jog, sem az elmélet szempontjából nem volna az megengedhető más alakban. Ahhoz pedig, hogy ok a betéteket rögtön visszafizethessék, (aminek mindentűnt és mindenkor meg kellett még történnie), gyors pénzforgalom kell és a gyors pénzforgalomnak eszköze: a váltó.

Ha tehát ok ettől elütetnek, le kell mondanok betéteik és ezzel együtt jövedelmek nagy részéről és pénzületeiket csaknem kizárólag saját részvénytőkéjükre szorítani. Hogy mivel volna ez egyenlő reájuk nézve, azt mindenki tudja. Egyenlő volna csaknem teljes bukásukkal. — És az ő bukásukkal fölburjánoznak újból az uzsora s pangásnak indulna a még alig fejlődésnek indult ipar és kereskedelem, mely támaszat ezen intézetekben eddig kiváló mértékben találta meg.

Mindezek után bátran elmondhatjuk, hogy nincs ok, ami a váltóképeség megszorítását indokolná. Mert a mezőipar mai fejlődésnek indult állapotában — miként kiemeltük — a gazdának szüksége van gyors és olcsó személyi hitelre, és mivel ezt a váltószigor és váltókönyvedés leginkább a váltóban nyújtják: szüksége van váltóra is. A váltóképeségnek elvonása tehát sajátán első sorban magát a gazdaközönsséget. És azon szoros összeköttetésnél fogva, melyben a mezőipar a kereskedelmi- és kézmű-iparral áll, a váltóhitelnek az elsőtől való megvonása, sajátán másodsorban a két utóbit is, szóval: káros hatással lenne az ország gazdasági életre!

Ha azonban erőt vesz rajtuk, mindezek dacára, a beteges humanizmus, ha igazságérzetünkkel megtudjuk egyeztetni, hogy az adókat tovább is nédelgesük és őket az igazságszolgáltatás gyöngeségeinek bástyái mögé helyezük és ha főleg azon illuziókba tudjuk magunkat ringatni, hogy azzal egy pusztuló társadalmi osztályt mentünk meg: akkor ám hozzuk be a reformot, de legalább hozzuk be a reformnak azon nemét, mely legkevésbé veszélyes jár!

Es ekkor részünkről inkább helyesnek, inkább elfogadhatónak tartanók, ha nem a szenvedő, de a cselekvő, (az aktív) váltóképeség szorítottatik meg. — És pedig akként, hogy egy részről a magán személyek közül, csupán a bejegyzett kereskedők és iparosok jogosíttatna-

másával megtörtént, arról se tudta, hogy voltaképpen miért kellett annak megtörténnie, ami meg sem történt.

Node, megtudta aznapeste, amint a kastélyba való visszaérkezése után, dolgot végezve, vacsorához ült. A tányérja alatt egy százas bankót talált.

— Micsoda pénz ez, Tercsi?

Tercsi örömtelt arczeal beszélte el az esetet tővéről-hegyére, de a végén hozzátette:

— Jól van, Tercsikém, csak tedd be ezt a százast a szublotta.

— Hanem Gyurka, ez titok maradjon ám!

Tercsi eltette a százast a szublotta.

— Most add ide, Tercsikém, a szublottából az én lovaglopálczámat.

Gyurka kezébe vette a pálczát s azzal — minden szóbeli bevezetés nélkül, — elkezdte Tercsit simogatni annyira, hogy szegény kis menyecskenek a könyei potyogtak bele.

Ez volt a Tercsi hátán — mióta asszonyává lett — az első verés, és ez a verés százforintot kóstált — persze furcsa módon. Mikor a verést bevégezte Gyurka, így szólt feleségének:

— Most tedd a helyére, Tercsikém, a pálczát, — és azt mondom: hogy ez titok maradjon ám!

Pongrácz M.

A szerelem nyelvei.

— Konkoly Sándortól. —

(Felolvastattott 1883. nov. 29-én Léván, a Kaszinó estélyén.)

"Helyettem kis virág
Tégy vallomást!"

Abány ház. — annyi szokás. Amennyi a szerelem, annyi a nyelve. Minden szerelmes pár más és más nyelven beszél, azt nem érti meg más senki, csak ők: kik egymást értik.

A szerelem nyelve nemzetközi. Megérti egyik nemzetbeli a másikat, anélkül, hogy nemzeti nyelvét értene, vagy beszélne, természetesen csak a szív és nem az ész szerelmét értve.

A szerelem nyelve általános és egyforma az egész földgömbön, még grammatikájára nézve is, természetesen azonban, hogy valaminth minden nyelv, úgy a szerelem nyelvének grammatikájában is vannak kivételek.

A szerelem nyelvének organuma nem a nyelv,

hanem a szem. Ahhoz csak a látás kell, a többi érzékek csak mellékes, és alárendelt szerepet játszanak.

„Öt meglátni, és szeretni — egy pillanat műve volt.“ Az angol lehet sverelmes egy magyar nőbe, — és viszont; anélkül, hogy egymás nyelvét értenék és beszélnek, és mégis értik egymást: a szem által vallott szerelmi nyelv nyilatkozataiból.

Egy tekintet attól, akit szeretünk, elég arra, hogy boldoggá, vagy boldogtalanná tegyen, — anélkül, hogy hangját hallottuk volna, anélkül, hogy azt, mit a szerelem nyelvének egymásnak mondtunk, egy harmadik jelenlévő meghallotta volna. Így tehát tény az, hogy a szerelmesek szemmel beszélnek, a következtetés pedig az, hogy a szerelem nyelvének organuma nem a nyelv, hanem a szem.

A szerelem lehet vak, — de a vak nem lehet szerelmes, s ha mégis: az már nem szerelem, hanem: szeretet, vagy ösztön; mert a szerelem olyan, mint a kis macska; születése idejében vak, s csak később, midőn már lát, a látottak fölött gondolkozni tud: karmol, vagy szerelme tárgyához hozzásimul.

A szerelem a legáltalánosabb a világon, így annak speciális nyelvét ismertetni lehetetlen; de vannak mégis oly nyelvei, melyeknek általánoságban ismertetése lehető, habár ezen nyelvek még nem az igazi szerelem beszédei, hanem annak csak közvetítői, helyesebben: a szerelem iskolája.

E helyen első sorban áll a „virágnyelv“. Szerelem és virág! — lehet-e a szerelemnek szebb és kompetensebb szószojója a virágnál? — Hiszen ezen nyelvet beszélnek maguk a szép és egyszerű, a szerény és kaczer virágok is, ők is folytonosan szerelmről suttognak, eszokolódnak a harmattal, játszanak a szellővel, daczolnak a viharra, kaczerkódnak a lepkevel.

Van-e megbízhatóbb titkára a kis leánynak első szerelme bevallására, a százsorszápnál, vagy mint legtöbbnyire nevezni szokták: a margueritenél, kinek nem csak szerelmét vallja be, de tőle választ is nyer, mely virágocska, élete — és szirmai letépésének árán megmondja neki: hogy „Ő“ szereti, szívből, fájdalommal, titokban, egy keveset, vagy nem szereti.

Vagy mily boldoggá tehet egy letépett akáczevell utolsó, „igen“ -t mondó levelecskéje.

Persze, ezen nyelvet sem beszélnek többé a fiatal szerelmek úgy, mint hajdan, mikor még valódi szerelem volt. Ma, midőn annak csak nevét ismerjük, de azért ismeretét magunkkal elhitetni akarjuk, azt más-

kép tolmácsoljuk, vagyis úgy, miként azt a „chic“, a „bon-ton“ és a divat kívánja. Mert most már a szerelem is a divatnak van alávetve. A divat formaiság, már pedig nem lehet tiszta, igaz és különösen őnzetlen az olyan szerelem, mely a divatnak, vagy bármely formaiságnak alárendeltje.

A szerelmet eddig mindig a szabad természethez, az abban élő madarak- és virányhoz hasonlították; lassan-lassan odajutunk, hogy a metaphora már az üveg-házi növényekre és háziállatokra szorul.

A virágnyelv, mely apáink és anyáink szerelmét közvetítette, ma már csak hírből ismeretes. Ma is vannak, kik virágok utján beszélnek és hódítanak, csak hogy a csokrot nem maguk szedik és kötik, nem maguk adják át; az imádott pedig azt olvasni nem is tudja.

A mai virágnyelv annyiból áll, hogy a szerelmes ifju megrendel Budapesten Seydelhelm, vagy Szelnár virágkereskedésében, esetleg Reichstaler-nél Pozsonyban, egy csokrot és egy alkalmi napra az imádott hölgynek megküldeti. Az imádott megkapja és elolvassa, hogy mit mondanak a virágok: „Ez a bouquet lehetett 20 frt, ha nem több; kár, hogy csak papír-manchetteje van.“ Ezzel kiteszi az ablakba, de úgy, hogy mindenki lássa. Harmadnap odaajándékozza a szobaciczusnak, ki azzal a tűzoltó-bálsban csinálja a hódításokat. — Mily másképen volt ez hajdan!

Lessünk meg egy ifjút, ki egy gazdag virágos kertben elmélázva, arcán a boldogság mosolyával és a bizonytalanság borujával, andalogva s szerelmével így beszélve, — köti össze válogatott virágokból imádottja számára sokatmondó csokráat:

Téged tesznek legföltre gyöngyvirág
S ha kéri: mit jelent e kis virág,
Mond el neki jelgédet:
„Szerelmem nélkül nincs élet!“
Mellé teszek szép szegfőkötő:
„Mily boldog az, aki szeret!“
Láthatod e sok égő szerelmem,
Hogy szeretlek: „Lángolom és híven“.
Elmondani föladata n a rezisoknák:
„Rám tekintél, — és szívbem vírány fakadt!“
Hajnal kákától azt üzenem, kedves:
„Egy mosolyod is memnyire képes!“
Láthatod a szagos rezedákön:
„Szüntelen csak rólad gondolkozom!“
Hozzá teszek violát — egy kissé lejjebb —
Az mondja meg: „Hogy te vagy a legelgezebb!“
Kisibolyák azt mondják meg néked:
„Engem ni sem választhat el tőled!“
Közbe örökzöldet azért tettem,

nak föl arra, hogy valakit váltó alapján perelhessenek. Míg mások, amennyiben váltójogokat szereztek is, azoknak érvényt bíróságok előtt nem szerezhethetnének.

Másrészt pedig fölrüháztatnának aktív váltóképességgel a nyilvános hitelintézetek is, minék következtében ezek jogosítva lennének bárkitől s így nemcsak kereskedők- és iparosoktól, hanem földbirtokosok- és magán-személyektől is, váltókat elfogadni s azok alapján a törvény előtt föllépni.

Ezzel azután a földbirtokos osztály sem lenne megfosztva a váltótelki előnyeitől, csupán takarékpénztárakra, vagy más hitelintézetekre lenne ebbeli igényével utasítva.

A reformnak ezen neme, sokak előtt talán kedvezőbbnek is látszanék, mint a mai korlátlan váltószabadság rendszere azért, mert a magán-személyek részéről eddig kifejtett uzsorának e megszorítás egyszerre véget vetne.

Mi azonban — sajnos — ezt a reményt és meggyőződést nem tudjuk teljesen osztani. Nem pedig azért, mert a rossz hitelnél ez a reform — nézetünk szerint — dem ártana semmit, de igenis ártana a jó és szönd hitelnél.

Hitelintézet nincsen mindentűt és a hitelintézet nem a d mindenkinél kölesönt. És vajon miért nem mehetne a magánhitelre tovább bizalmával egy adóssal szemben, mint a szögön szabályokhoz kötött intézet? De a hitel, sok esetben nagyon is kényes természetű; nem szeret nyilvánosság alá lépni, jóllehet igen reális alapja van. — Mindez mutatja, hogy e reform által is csak bűnösökbe vernék ismét a hitelviszonyokat és csak jogtalan privilégiumot nyújtanánk a hitelintézeteknek a magánhitelhez képest — s a nagy tökének a kis tökével szemben.

De hát segítve lenne-e ezáltal a reform által azon, — ami fő s ami ezáltal tüzetett ki, — hogy a közpénzügyt a sajtó közzé emelje ne gondoljunk? Ha ezt akarjuk elérni, miért nem megyünk akkor tovább, miért nem adjuk vissza az őstestet, miért nem helyezünk az egész osztályt egy nagy, országos gyamság alá? Hisz, ha megengedjük a földbirtokosok osztályának továbbra is, hogy jejalog-kölesönként folvehessen, kötelezvényeket és esetleg intézeteknél még váltókat is irmasson alá, akkor mi all az ő könnyelműségének utjába? Addig, ameddig födözeti alapja van, kaphat ez után is bőségesen kölcsönt. Pedig az adósság-csúszás csak a d d i g v e s z é l y e s, míg van alap, amelyből födözük, mikor már ugy s i n c s m i b ő l visszahozni a kölcsönt, akkor már nem veszélyes az többé. Az első forint viszi el a földet, az utolsó, az már — alanyona.

Szerentünk tehát a reformnak ezen neme sem vezetne célhoz, sem az uzsora elenyésztetése, sem a könnyelműség megszüntetése tekintetében. Esetleg nyújtott csekélyebb előnye pedig nem pótolhatják azokat a nagy előnyöket, melyeket ma a szabad toke-mozgalom nyújt.

Azért hát csak le a korlátozásokkal. A kerítés ügyis

sok esetben csak arra való, hogy átugortassék, a törvény sok esetben csak arra alkalmas, hogy kijátszassék!

És ez a törvény nagyon alkalmas volna a leggyakoribb kijátszásokra.

Dr. Holló Lajos

Különfélék.

— A megyei tisztviselők választására határidőül f. hó 20-ik napját tűzte ki Barsvármegye törv.-hat. bizottsága. Míg egyrészt érdeklél nézünk a választások elé, addig másrészt óhajtuk s reméljük, hogy a választás a közjó érdekének szem előtt tartása mellett előnyösen fejeztetik be.

— Hymen. Németh Antal, ipolysági m. kir. adófelügyelői I. oszt. vezető számtiszt a múlt héten jegyezte el Ország Anna kisasszonyt, Ország Simon, adóhivatali ellenőr kedves leányát.

— Az első kaszinó-estély csütörtökön, nov. hó 29-én tartott meg, a legszebb sikerrel. — Közönségünk, melynek még élénk emlékeztében vannak a tavali kedves esték, szép számú megjelentésével fejezte ki ez uttal is érdeklődését a fölolvasások iránt. — Ott volt az intelligencia nagy része, köztük szép számmal nők is, akik a legnagyobb érdeklődéssel hallgatták végig a fölolvasást, mely ez alkalommal: „a szerelem nyelveiről“ szöött. A fölolvasó, Konkoly Sándor ügyvéd ur, szellemességeivel le tudta kötni mindnyájunk figyelmét. Fölolvasásának több helye igen vidám hangulatba hozta a közönséget, de a vidámság mellett örömmel lártuk előadásában azt a komoly háttér is, melyet mi ily közönséggel szemben nem is tartunk soha elengedhetőnek. Fölolvasását lapunk jelen számában kezdjük közölni s így azt bővebben nem is ismertettjük. A közönség élénk tapsokkal jutalmazta meg a fölolvasót. — A fölolvasást megelőzőleg a dalárda adott elő szabadatosan egy szép kardait, míg befejezésül néhány kedves népdalt hallottunk.

— A társaság vig zeneszó mellett egész az estély órákig maradt együtt. — A legközelebbi fölolvasás december 13-án lesz, melyre előre is fölhívjuk azok figyelmét, akik egy-egy kedves estét szeretnek néha eltölteni.

— Gyászos véget ért a napokban S ó j a Mihály, bessei postaküldöncz. Amint egyik estén a postát hazafelé szállította, a községtől alig 40 lépésnyire összegyüjtött se gyöngeségében nem volt senki segédelmére, egy-két szekér haladt el mellette, melyekre föl is kérezett, hogy hazaszállítsák, de az illetők gyanús egyenének tartották és a szerencsétlen ott maradt elhagyatott tehetetlenségében, míg végre a halál megszállította kinjaitól. Mint értesültünk: a boldogtalant szelhdés érte.

— A helybeli postaügyben nem régiben tett azon fölszólamlásunkat, mely a Verebélyről-Lévára közlekedő postakocsis kiesinségét és ezelszerűtlenségét mutatta ki, legközelebb a helybeli kereskedő-társulat is magáévé tette, amidön a napokban a következő tartal-

mu peteziót terjesztett beilletékes helyen teendő orvoslás végett: „Tek. m. kir. postaigazgatóság! Alulírottak, az összes lévai kereskedők nevében fordulunk a tek. postaigazgatósághoz, hogy jogos és méltányos panaszunkat orvosolni sziveskedjék. — Küldeményeink legnagyobb részét Bécsből kapjuk, amelyek Nyitraán át érkeznek Lévára, de ezek szállítására a Léva s Verebély között fönnálló egylovas kocsis nem elégséges, minék folytan küldeményeink vagy visszamaradnak, vagy pedig a kocsis tejére lesznek elhelyezve s így az idő viszonyosságának kitéve, azok össze-vissza roncisolvva s átázva érkeznek Lévára, emiatt mi, kereskedők sokszor igen érzékeny kárt szenvedünk. — Ennélfogva kérjük s követeljük a bajt mielőbb orvosolni, mert, hogyha a posta fölünk a postadíjat beszedi, — ughisszük — nekünk viszont jogunk van a postától küldeményeink jó és sértetlen átadását követelni, s hogyha a mostani, egylovas kocsis a küldemények szállítására nem elégséges, úgy a posta kötelessége: a forgalomnak megfelelő, nagyobb postakocsiról gondoskodni, nehog, — mint néha megtörténik, — a szállítás parasztkocsisok eszközöltessék. — Léván, 1883. novemb. 12.“ — (Következnek az aláírások.) — Ujloag is fölemeljük szavunkat e kérdésben, mert méltányosnak találjuk a helyb. kereskedői kar mellett még a nagyközönség azon kívánságát, hogy a városunkban folyton növekedő nagy forgalommal a forgalom közgei arányba hozassanak. E tekintetben tehát ismételten hangoztatni véljük szükségességnek, hogy a postákat intéző hivatalos főközég mielőbb elintézzni siessen e panaszolt bajokat, mert ezeknek a jövőben is „ad acta tétele“ ellen kénytelenek leszünk más és erősebb hangon fölszólalni, tiltakozni — sőt a sajtó tisztességes útján odaig viinni az ügyet, hol az, mint jogosult követelés végleg kielégítettét fog, mert ezt utóvégre is nem kéri, de minden melléktekintet nélkül elvárni viszonylagos jogában áll a közönségnek, mely az állami kötelezettségeket ellenmondás nélkül teljesíteni tudja és akarja.

— Szerencsétlen halál. F. hó 26-án éjjel özv. Kása Istvánné, 69 éves lévai lakos, egy gabonával megerhelt szekéren Nyitraira szándékozott menni, a kálazi határban azonban a szekér fölborult s ő a zsákok alá jutván, rogtón meghalt. F. hó 29-én temettetett el a lévai ref. sírkertben.

— Ritka természetű tüdőmennynek voltunk szemtanúi f. hó 28-án Léván. Nyugoti láthatárunkon estéli 5 és 6 óra között a legszebb bíbor színű fény tündöklött. E tüdőmennyről értesít bennünket körmözsi tudósítónk is, hol a lakosság eleinte ijedten összeszűdött, azt híven, hogy Lueska, vagy Kaproncza községeket iszonyu tűz pusztítja, de utóbb megyőződve, hogy ezen fölséges látvány a természet veszélytelen játéka, százan és százai gyönyörködtek benne. Hat óra felé a látvány eltűnt, de a nép „vénei“ abból nyomban hol jót, hol rosszat jósoltak.

— Rövid hírek. — Időjárás: a jövő hétre derülés éjjeli fagygal s enyhébb csapadékokkal várható. — Uj üstökös látható az északnyugati égen, de most még csak teleszkóp segítségével vehető észre, januárban azonban puszta szemmel is lehet majd látni.

— A nyitrai megyés püspök, az október 26-án elhalozott Gyűresék Janos helyébe a püspöki papnöveldeben a hitani és bölcészeti tanfolyam pro-direktorául Czeizel Gábor apát-kanonokot és papnöveldei kormányzó nevezte ki. — Azon iparosok, kik a jövő évi áprill 4-9-ig Bécsben tartandó hízlat-marha-kiállítással egybekötött gazdasági eszközök és gépek kiállításán részt venni szándékoznak, az erre vonatkozó fölhírást és bejelentési levelet a budapesti kereskedelmi és iparkamara irodájában (uj börzeépület V. em.) kaphatják meg. — A penzszekrények készítése terén jelentékeny haladást képvisel Füves Janos mező-komáromi magépszépalamánya, melynek fölönnye abban áll, hogy a páncél-aczélből készült szekrényt semmiféle eszközzel nem lehet betörni, vagy átlukasztani; másik előnye a szekrénynek az, hogy elejes zarkészüléke oly elmésen van szerkesztve, hogy beavatlanok még akkor sem képesek kinyitni, ha a kulcs véletlenül rajta marad. — Az országbiro gyilkosaira nézve a kir. táblán a héten hirdettek ki az ítéletet, melyszerént: Pitely és Spanga kötéltalál halálra, Berecz pedig 15 évi togságra ítéltetett.

Apróság.

A hű kedvesnek. Mindig, azt mondod, hogy nem tudsz nélkülem élni; — Elhiszem, . . . el; . . . váltód — nincs — ki beváltsa, ugy-e?!

Luna.

Nyilttér.

Figyelmeztetnek az olvasók Hacker Móríc hírneves china-czüst-árú gyárára Bécsben, melynek készítményei úgy anyaguk jósága, mint kiállításuk csinossága folytan világszerte kitűnő hírnévének örvendenek. E czégnél a trónörökös pár részére is tettelek megrendelések s a ház főnöke több magas perzsza, belga és tunisi rendfjélel tüntetett ki.

Szerkesztői üzenet.

H.-K.-nak. Gratulálunk Fiamettávali házasságához. A misztikus fatyolon át már régebben fölfödöztek a domnia ki-létét, s így a bemutatás alkalmából már nem volt előttünk ismeretlen a csintalan menyecske, kinek érdekesen szizenrozott inkognitójából kedélyes mulatságot szereztünk több ízben. E mulatságért fogadj a köszönetünket.

Felőlös szerkesztő és laptulajdonos: Holló Sándor.

Mert: „Örökké tart az én szerelmem!“
 Piros rózsá — olyan, mint te — szépen kifejtelt,
 Azt beszéli: „Érted rozsam mindent!“
 Gyűszűvirág elmondja óhajom:
 „Osszd meg velem a jó- és balsorsom!“
 A szászszorszép mondja nekéd:
 „Szép az élet, — de csak veled!“
 Vörösjácziánt által kérem tőled azt:
 „Reményem, hogy viszi: nem utasítasz!“
 Közbe-közbe fonott babér mond el kérésim:
 „Drága angyal, viszoznod szent érzelmim!“

E szerelem-készítette esökröt, esőkjai- és könyeivel harmatozva, átadja az imádott hölgynek, ki azonban megérti, mit mondanak a kedves virágok. Vissza-vonul esökrával a — kedves, szerelmi magányba, hogy elolvassa, mit üzen és mit kíván általuk lovagja.

Mit mond a gyöngyvirág?

„Tudom azt, hogy e világra
 Csak egy nap süt melegen,
 S ez a nap nem fönn az égen,
 Hanem lenn a szív mélyében
 Van, és ez a szerelem.“

A szegfű mondja:

„En előttem a világnak
 Vége és kezdete
 Ott van, ahol téged látlak,
 Szívem élete.“

Az égő-szerelmek mondják:

„Szép virág az égő szerelem,
 Piros, miként ajkad kedvesem,
 Hej, de annyi mézet nem terem:
 Mint piezi szád, édes kedvesem.“

A nárcisz szava:

„Kikelet, kikelet, mosolygó kikelet,
 Jer ide bánulni virágos szívemet,
 Olyan szép virágot a mező nem terem,
 Mennyi virág az: szerelem, szerelem.“

Hajnalkáktól üzeni:

„Mosolygój és mosolyod
 Ujra fényt bocsájt rám,
 Mintha csak a ragyogó
 Piros hajnalt látnám!
 A hajnal szép színére
 Az egész föld éled,
 Tőle még a felhők is
 Rózsaszinben égnek!“

A rezeda azt jelenti:

„Ninosen annyi tengeresillag az égen,
 Mint ahányszor eszembe jutsz te nekem,
 Ha te engem olyan nagyon szeretnél!
 Mélyebb lenne szerelmünk a tengerül.“

S mi jelszava a violának:

„Hogyha titkolt könnyeimből

Néha-néha gyöngy is válna,
 Az a kis lány, perszem helyett
 Szemen-szedett gyöngyön járna!
 Ha ezredik sóhajtasom
 Egy-egy violává lenne,
 Az a kis lány violából
 Vetett ágyon pihenhetne.“

E kedves kis ibolyák azt sugják nekem:

„Esküszöm az égre s örök
 Sugáraira a napnak,
 Esküszöm, hogy téged soha
 Kedves rózsám, el nem hagylak.“

Az öröközőld így szól:

„Ragyogj rám, ragyogj rám,
 Tündöklő csillagom,
 Elvesztett egembe
 Ragyogj bepillantantom.
 Míg az örökkénybe
 Betáthatom szabad,
 A világ körültem
 Mindig fényes marad.“

Piros rózsá, kedves kis virágom, hát-te tőled mit-
 üzen galambom?

„Az élet egy mosolygó rózsátó,
 Gyönyört-adó, olykor tövisező:
 A szép remény: zöld ágat, lombokat,
 Tüskéket hozzá: a gond osztogat.
 Vidám öröm a rózsá levele,
 Harmattal néha a bú önti le.
 Lombjainak, imádott kedvesem,
 Artatlan sződben, jó helyük leszén.
 Rózsáiból minden piros level
 És fűrtid közt muljék, hervadjon el.
 S kin tépelődni bú, gond megszokott, —
 Megtartom én a tüskét s harmatot.“

Gyűszűvirág az ő sorsávali megosztását így kéri:

„Rám a fellegekéből
 Bánatot sőtétlik.
 Reszkető harmatban
 A te könnyed fénylik.
 Villám lobbanása,
 Csillagok futása,
 Ragyogó szép szemed
 Vidám mosolygása.“

A szászszorszép sugja:

„Jöhetnek a fagyok,
 És a vihar velük,
 Emsodorhat mindent
 Romboló erejük . . .
 A világ akkor is
 Ily szép marad nekem,
 Megmarad az én szép,
 Szászszorszép kedvesem.“
 (Vége köv.)

3204/883. Árverési hirdetményi kivonat.

A lévai kir. járásbíró mint telegkönyvi hatóság közírtá teszi, hogy az esztergomi takarékpénztár végrehajtónak **Kacsonecz János** végrehajtást szüendő elleni **455 frt.** tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében ifj. Kacsonecz Jánosnak a lévai 1195 sz. tjkben A + I sor 499 hr. számú 444 öszszeirási számu **lakházára** az árverést **2000 frt.**-ban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1883 évi **December hó 14-ik napján** délelőtti 10 órákor **Léva** mező városában a kir. telegkönyvi iktató iktatóban megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szüendőkötök tartanak az ingatlan becsárának 10 %-át vagyis 200 frtot o. é. középszben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi novemberhó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött közéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Léván, 1883. november hó 10 napján.
A lévai kir. jbiróság mint telegkönyvi hatóság.

293.

GYENES JÓZSEF
kir. járásbíró.

3012/83. Árverési hirdetményi kivonat.

A lévai kir. járásbíró mint telegkönyvi hatóság közírtá teszi, hogy az esztergomi takarékpénztár végrehajtónak **Koncz István** végrehajtást szüendő elleni **375 frt.** tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében Konecz Istvánnak a nagy endrédi 84 sztkben A I 1-5 sor szám alatti **fekvőségbeni** osztatlan fele részére 867 frt. o. é. továbbá a nagy endrédi 85 sztkben az A I 1-5 sor szám alatti tulajdonúl felvett **ingatlanára** az árverést **1131 frt.**-ban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1884 évi **Január hó 21-ik napján** délelőtti 10 órákor **nagy Endréd** községében a bír. lakánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Arverezni szüendőkötök tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis a nagy endrédi 84 sztkben az A I 1-5 sor sz. alatti fekvőségbeni osztatlan fele részére 86 frt. 70 kr., o. é. és a nagy endrédi 85 ivben az A I 1-5 sor sz. alatti ingatlanra 113 frt. 10 kr. o. é. középszben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzet árfolyammal számított és az 1881. évi novemberhó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött közéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Léván 1883 évi október hó 31 napján.
A lévai kir. jbiróság mint telegkönyvi hatóság.

294.

GYENES JÓZSEF,
kir. járásbíró

690. sz. Barsmegye közigazgatási bizottságától.

Pályázat

megyei két erdőtisztai állomásra.

Barsmegye közigazgatási bizottsága, a megye területén fekvő községek, a volt urbéresék közbirtokosságok, továbbá: a lelkészek, tanítók és jegyzők tulajdonát tevő erdők törvényszerű kezelésének biztosítására — az 1879. évi XXXI. t. cz. 23. §-a, valamint a nagynéltőségű földmívelés, ipar-és kereskedelmi m. kir. ministeriumnak 13022/ex1882. és 42165/1883. szám alatt kelt intézménye alapján-a fentebb jelzett erdőbirtokosok terhére — megyei két erdőtisztai állomást szervezett s annak pályázat útján való betöltését rendelte el.

Ezen megyei két erdőtisztai állomásra a pályázat ezennel kiíratik, következő feltételek közlése mellett:

1 ször. A pályázni kívánók pályázati kérvényüket, valamint szakképzettségüket igazoló és az erdőtörvény 36§. a) és b) pontjában jelzett minősítésre vonatkozó okmányaikat folyó évi december hó 20ig Barsmegye közigazgatási bizottságához betervezteni kötelesek.

A gyakorlatilag foglalkozott pályázók előnyben részesülnek.

2-ször. A megválasztandó erdőtisztek kötelesek lesznek állomásukat jövő 1884-ik év kezdetével elfoglalni, úgyszintén ezen állomással kapcsolatos teendőket, melyek közé az erdei üzemtervek, illetőleg: gazdasági tervek törvényszerű elintézése is tartozik — teljesíteni.

A munka- és hatáskört megállapító szabályzat Aranyos-Maróthon a közigazgatási bizottság irattárában előlegesen is megtekinthető

3 ször. Az erdőtisztek egyike Aranyos-Maróth székhelyen kezelni fog kisebb és nagyobb részletekben mintegy 12,251 kat. hod erdőt, — a második erdőtiszt pedig: Barszentkereszt székhelyvel, kezelni fog mintegy 8530 kat. holdat.

4.szer. Ezen megyei erdőtisztai állomásokkal egybekötött javadalmazás következő:

a) középszben évi fizetés — mindkét állomásnál egyenlően és külön-külön 700. frt.
b) lakbér 140. frt.
c) iroda-átalány 15. frt.
d) Uti általány: a bars-szentkeresztii állomásnál 300. frt.
az aranyosmaróthii állomásnál 400. frt.

Az iroda-átalányban nem foglaltatik: a kezelés alatt levő erdők üzemtervének elkészítéséhez szükséges térkép, esetleg telegkönyv és műszaki iratok anyaga, melyet a község tartozik előállítani.

5-ször. A pályázati kérvényben kiteendő: vajjon a bars-szentkeresztii vagy az aranyosmaróthii, esetleg a két állomás közül bármelyikére történik-e a pályázat?

Kelt Ar.-Maróthon 1883-ik évi novemberhó 14-én.

Barsmegye főispánja helyett:

Rudnyánszky Titusz,
alispán.

295. 3-2.

Szabadkézből eladó

egy egészen új, még alig használt, Striczik-fele gyártmányu, 3-változatu

fisz-harmonium.

Venni szüendőkötök személyesen, vagy levél útján bővebb értesítést nyerhetnek a tulajdonos,

Szentjóbi Károly
tanítónál,

296. 3-3. **Garam-Vezekény, u. p. Lekér.**

Előfizetési fölhívás

Gazdasági Mérnök

czimú

mezőgazdasági és műszaki hetilap
1884-dik évi **nyolcadik évfolyamára.** 297. 3-2.

Szerkeszti és kiadja: **GONDA BÉLA,** min. fölmérnök, m. tanár.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX kerület, Csillag-utca 8. szám.

A **GAZDASÁGI MÉRNÖK** czélja: a mezőgazdasági és műszaki ismeretek terjesztése, különös tekintettel hazai viszonyainkra és a gyakorlati igényeire.

Tartalmát képezik, rendszeren:

Vezérocikkek, melyekben a fölmerülő gazdasági és technikai kérdések beható és szakavatott méltatást találnak.

Ismertető cikkek, 1) a növénytermelés, tanajjavítás (különösen a vizlecsapolás, talajszilkszasztás, falagosóvezés, földöntözés, gazdasági építést, gazdasági gépészet, mezőgazdasági és házi ipar stb., úgyszintén,

2) az ármentesítés, vizszabályozás, ut., vasut-és hidépítés, mő-és középítészet, gépészet és gyárpar stb. köréből (a szükséghez mérten képekkel és szakszerű rajzokkal).

Tárcza, könnyed modorban írt, általános érdekű gazdasági, vagy technikai tárgyú olvasmányokkal.

Gazdasági szemle, melyben a bel-és külföldön fölmerült legújabb gazdasági mozgalmak hiven visszatükröztenek.

Egyletek és társulatok, melyek rovat a hazai gazdasági egyesületek, ármentesítő és vizszabályozó társulatok, gazdasági szövetke-

zetek s a mérnök-és építész-egyesület, valamint a vasut-társulatok, hitelintézetek, stb. működésének van s entolge.

Kiállítások és versenyek. E rovat úgy a bel-földi, valamint a külföldi általános gazdasági és ipari kiállításokról és versenyekről mindenkor kellő tájékoztatást nyújt.

Hasznos tudnivalók, mely rovatban a gazdasági és műszaki gyakorlatból vett közhasznu tapasztalatok közöltenek.

Találmányok. E rovatban ismertette vannak a legújabb általánosabb érdekű s fontosabb találmányok, úgyszintén a szabadalmi ügyekre vonatkozó tudnivalók.

Irodalmi értesítő, a legújabb gazdasági és technikai művek ismertetésével.

Vegyes közlemények, a gazdasági és technikai szakma köréből vett kisebb-szerű közlemények és hírek.

Vállalatok. E rovat hirt ad az építési és szállítási vállalatokról, árlejtesek s pályázatok s azok eredményéről.

Kérdések és fölvilágosítások. A lap az olvasói részéről beérkező közérdekű kérdésekre e rovatban szakavatott fölvilágosítást ad.

Arczsképeket és életrajzokat időnként szintén közöl a lap, a gazdasági és technikai szakma jelesebb művelői köréből.

A **GAZDASÁGI MÉRNÖK** előfizetési ára:

Egész évre 10 frt, félre 5 frt, negyedre 2 frt 50 kr.

Előfizetni bármikor lehet, de mindig csak a naptári évnegyed kezdetétől. A lap az előfizetés lejártá után is rendszeren küldetik, ha csak az illető vagy a lap visszaküldése által, vagy levélileg nem tudatja, hogy nincs szüendéka előfizetni.

Figyelmeztetés.

Azoknak, a kik a **GAZDASÁGI MÉRNÖK** irányával s tartalmával közelebbről megismerkedni kívánnak, hajlandók vagyunk a lapot a f. év végeig díjmentesen küldeni.

Előfizetéseket az 1884-dik évre már most elfogadjuk.

Ajánljuk lapunkat a művelő gazdaságközöntség, úgyszintén a mérnökök, építészek és gyárosok, valamint az olvasó-körök és kaszinók szives figyelmébe s pártfogásába.

A **GAZDASÁGI MÉRNÖK** kiadóhivatalában megrendelhető az: „**Építési Tanácsadó,**“ mérnökök és építész, építőmesterek és vállalkozók, földbirtokosok és gazdatisztok, általában az építkező közöntség használatára. Irta **GONDA BÉLA.**

Ára köve 4 frt, a „Gazdasági Mérnök“ előfizetőinek csak 3 frt.

China- ezüst- és Alpacca-árúk

Karácsonyi ajándék!

GYÁRA

MORITZ HACKER

Legdusabb választék evő-eszközök, asztali készletek, tea- és kávé-készletekben stb.

Legrégibb gyárijegye Osztr.-Magyarországban
15 évi kezességgel.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Bécs. 1., Operngasse 2. 298. 3-1.

Minek **PESTRE?**
Minek **BÉCSBE?**

mikor nálam minden előpenz nélkül

75 krajczáros részletfizetésre

HOWE-, ANGER-, SINGER-, WEHLER- & WILSON-

G É P E T

5 évi jótállás mellett kapni.

Családi ezélokra 5 évi jótállásom mellett Singergépeket ajánlok 36 frtért. Öreg gépek becsereítetnek, vagy igazítottak jutányos áron; géptük, részek és csolnak, raktáromon mindig található.

FISCHER MIKSA kereskedésében
Léván.